

ELÄKETURVAKESKUS

6.8.1962

Yleiskirje n:o 6/62

Työntekijäin eläkelakien mukaista toimintaa
harjoittaville eläkelaitoksille

Asia: työeläkelakien rajoitussäännökset
ja vastuunvalintaohje

Oheisena lähetetään työeläkelakien rajoitussäännösten soveltamista koskeva Eläketurvakeskuksen hallituksen hyväksymä muistio. Eläketurvakeskus toivoo, että kaikki työntekijäin eläkelakien mukaista toimintaa harjoittavat eläkelaitokset omaksuisivat rajoitussäännösten soveltamisessa yhtenäisen käytännön ja ettei rajoitussäännöksiä sovellettaisi ankarammin kuin mitä muistiossa edellytetään.

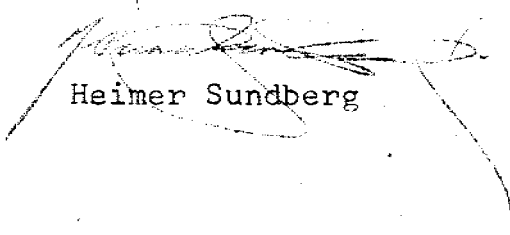
Samalla lähetetään Eläketurvakeskuksen hallituksen hyväksymä vastuunvalintaohje. Tämä on jo aikaisemmin lähetetty eläkelaitoksille, mutta kun se on saattanut joutua hukkaan, lähetetään se uudestaan. Ohje sisältää myös ne Eläketurvakeskuksen hyväksymät terveydentilaa koskevat vaatimukset, joita TEA 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa edellytetään sovellettavaksi työnantajaan, joka haluaa sisällyttää itsensä työntekijöitään varten järjestämänsä eläketurvaan. Vastuunvalintaohjeiden soveltamiseksi tarvittavan terveysselityslomakkeen mallikappale seuraa liitteenä. Vakuutusyhtiöt voivat tilata tarvitsemansa määrän tätä lomaketta Suomen Henkivakuutusyhtiöiden Yhdistykseltä, osoite Jälleenvakuutusosakeyhtiö Varma, Helsinki Lönnrotinkatu 19. Eläkekassojen ja eläkesäätiöiden tarvetta varten lomaketta saa tilata Eläketurvakeskukselta. Eläkelaitos voi myös itse painattaa tätä lomaketta, jossa tapauksessa sille on hankit-

tava Eläketurvakeskuksen hyväksyminen,

Vastuunvalintaohjeen soveltamiseen tarvitaan vielä Suomen Henkivakuutusyhtiöiden Yhdistyksen toimeksiannosta laaditut yksilöllisten henki- ja työkyvyttömyysvakuutusten ratkaisuohteet. Vakuutusyhtiöt saavat nämä ohjeet mainitulta yhdistykseltä. Eläkekassa ja eläkesäätiö, jolla on käytettävissään ohjeiden soveltamiseen tarvittava vakuutuslääketieteeseen perehtynyt lääkäri, saa ostaa nämä ohjeet Eläketurvakeskukselta. Myöhemmin tullaan ilmoittamaan, millä tavoin eläkekassan tai eläkesäätiön, jolla ei ole vakuutuslääkäreitä käytettävissä, tulee menetellä vastuunvalintaohjeiden soveltamiseksi.

ELÄKETURVAKESKUS

Tauno Jylhä

Heimer Sundberg

Liitteenä:

työeläkelakien rajoitussäännösten
soveltamista koskeva muistio

vastuunvalintaohje

terveyslityslomake

Työeläkelakien rajoitussäännösten soveltaminen

Työeläkelakien mukaista eläketurvaa järjestettäessä ovat kysymykseen tulevista rajoitussäännöksistä TEL 4 §:n 4 momentti ja LEL 5 §:n 3 momentti ne, joiden tulkitsemisessa ja soveltamisessa otaksuttavasti tulee esiintymään vaikeuksia. Sen vuoksi seuraavassa keskitytään tarkastelemaan yksinomaan sanottuja lainkohtia. TEL 8 §:n 3 ja 4 momentit jäävät tämän esityksen ulkopuolelle ja niiden suhteen tyydytään tässä yhteydessä vain viittaamaan lain sanamuotoon.

TEL 4 §:n 4 momentin ja LEL 5 §:n 3 momentin säännöksiä tulkittaessa on otettava huomioon, että kysymys on sosiaalisesta lainsäädännöstä ja säännöksistä, jotka rajoittavat pakolliseen eläketurvajärjestelyyn perustuvia oikeuksia. Näitä säännöksiä on sen vuoksi tulkittava mahdollisimman ahtaasti. On katsottava, että "työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä oleva sairaus, vika tai vamma" on olemassa vasta silloin, kun sairaus antaa sellaisia oireita taikka vika tai vamma on niin vaikea, että se selvästi haittaa työntekijän normaalia työntekoa. Kun siten esim. todetaan, että työntekijä on potanut sydänvikaa lapsuudesta saakka ja tämä vika on keski-iässä johtanut sydämen toiminnanvajavuusoireisiin, jotka pakottavat luopumaan työstä, ei nyt kysymyksessä olevia rajoitusmääräyksiä voida soveltaa niin, että katsotaan työntekijällä jo lapsesta olleen "työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden". Päin-

vastoin on katsottava sairauden tässä mielessä alkaneen vasta silloin, kun se selvästi on ruvennut haittaamaan työntekoa,

Harkittaessa tällaisen sairaustilan olemassaoloa on pidettävä silmällä työntekoa juuri siinä työsuhteessa, jossa työntekijä on. Jos esimerkiksi työntekijällä on keuhkojenlaajennus, joka estää tai suuresti vaikeuttaa ulkotyötä kylmänä vuodenaikana, mutta hän on suorittanut sellaista työtä, jossa tästä sairaudesta ei ole ollut mainittavaa haittaa, rajoitussäännöstä ei ole sovellettava häneen.

Edellä esitettyihin näkökohtiin viitaten ehdotetaan kysymyksessä olevia rajoitussäännöksiä sovellettavaksi seuraavien periaatteiden mukaisesti:

1. Työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevalla sairaudella käsitetään sairaustilan sellaista vaihetta, joka on selvästi alentanut tai haitannut työkykyä ja jonka suoranaisena seurauksena työkyvyttömyys on kehittynyt. Vian ja vamman suhteen noudatetaan vastaavanlaista periaatetta.

2. Vakuutetun työkykyisyyttä arvioitaessa pidetään aina silmällä hänen työsuhteensa mukaisen työsopimuksen edellyttämää työkykyä. Rajoitussäännöksiä voidaan yleensä soveltaa vain tapaukseen, jossa vakuutetun työkyky vakuutuksen voimaan tullessa ei täyty niitä vaatimuksia, joita työsopimus edellyttää.

3. Mikäli työkyvyttömyyden syynä on useampi kuin yksi sairaus, vika tai vamma, erotetaan näistä tärkein tai tärkeimmät työkyvyttömyyden syynä olevat tekijät ja vain niihin nähden voidaan rajoitussäännöksiä soveltaa. Toissijaiset, vain vähässä määrin työkykyyn vaikuttavat sairaudet, viat tai vammat eivät voi olla perusteena rajoitussäännösten soveltamiselle.

4. Näyttövelvollisuus on rajoitussäännöksiä sovellettaessa

eläkelaitokselle ja näytön suhteen on asetettava ankarat vaatimukset. ^{1a}
Lähinnä varsinaiset keinottelutapaukset on saatava poissuljetuiksi.
Mitä kauemmin työsuhde on jatkunut sitä vähemmän aihetta on katsoa, että sairaus oli odotusajan päättyessä saavuttanut sellaisen vaikeusasteen, jota rajoitussäännöksissä tarkoitetaan. Sääntönä voidaan pitää, että jos työsuhde on jatkunut ainakin kaksi vuotta, täytyy olla poikkeuksellisen selvä näyttö, ennenkuin rajoitussäännöksiä sovelletaan. LEL:n piirissä, jossa työsuhteet ovat luonteeltaan lyhytaikaisia, on vastaavasti katsottava, ettei rajoitussäännöstä ilman poikkeuksellisen vahvaa näyttöä saa soveltaa aikaan, jona työntekijä on ko. ammattissa yleisesti tapana olleessa laajuudessa ollut työssä ja ansainnut palkkaa, joka ei olennaisesti ole poikennut tämän työalan keskipalkasta, eikä takautuvasti kahta vuotta kauemmaksi siitä ajankohdasta, jolloin hän lakkasi työskentelemästä tällä työalalla säännönmukaisena pidettävässä laajuudessa.

5. Rajoitussäännösten soveltaminen edellyttää vaikeampiasteista sairautta, kuin mitä vastuunvalintaohjeita sovellettaessa on pidettävä rajana. Jos eläkelaitos on suorittanut vastuunvalinnan ja hyväksynyt työntekijän eläketurvan piiriin, rajoitussäännöstä ei enää voida soveltaa, ellei osoiteta, että terveysselityksessä on annettu asiaan vaikuttavia vääriä tai puutteellisia tietoja.

6. Jos työntekijä TEL:n piirissä odotusajan päättymisajankohdasta tai LEL:n piirissä työsuhteen alkaessa saa työkyvyttömyyden perusteella kansaneläkettä tai jos hänen invaliditeettinsä on niin vaikeasteinen, että hän työntöön ja olosuhteetkin huomioonottaen ilmeisesti saisi sellaisen eläkkeen, jos hän sitä hakisi, on pidettävä selvänä, että hän saman sairauden, vian tai vamman johdosta ei ole oikeutettu TEL:n tai LEL:n mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen tämän työsuhteensa

perusteella. Toisin on asia, jos kysymys on eri sairaudesta. Sokea kansaneläkkeensaaja, joka on mennyt työhön ja sairastunut keuhkotautiin, on tämän työsuhteen perusteella oikeutettu työkyvyttömyyseläkkeeseen niin kauan kun keuhkotaudin aiheuttama työkyvyttömyys kestää.

Esimerkkejä:

- Työntekijä on nuoruudessaan sairastunut sokeritautiin. Myöhemmin hän on tullut TEL:n alaiseen työsuhteeseen. Sen aikana hänelle kehittyy sokeritaudin yhteydessä toisinaan syntyvä munuaisvaurio, jonka johdosta hän tulee työkyvyttömäksi. Pääasialliseksi työkyvyttömyyden syynä olevaksi sairaudeksi katsotaan munuaisvaurio. Sen työkykyä alentaneiden oireiden alkamisajankohdasta määräytyy rajoitussäännösten käyttömahdollisuus. Pelkkään sokeritautiin nojautuen ei tässä tapauksessa rajoitussäännöistä voi soveltaa.

- TEL:n alaiseen työsuhteeseen tulevalla työntekijällä on todettu työhöntulotarkastuksen yhteydessä selvästi kohonnut verenpaine, hänen itsensä olematta millään lailla tietoinen tästä taudistaan. Työsuhteen kestätyä jonkin aikaa hän saa äkillisen aivoverenvuodon toispuolisine halvauksineen ja tämän johdosta tulee työkyvyttömäksi. Vaikkakin lääketieteellisesti katsoen aivoverenvuoto voidaan tulkita verenpainetaudin komplikaatioksi, ei rajoitusehtoa voi soveltaa muulloin kuin siinä tapauksessa, että odotusajan päättyessä työntekijällä on esiintynyt jo selviä työkykyä haittaavia aivo- tai muita verenpainetaudille ominaisia vakavia oireita.

- Keski-ikäinen, metsä- ja maataloustyöllä toimeentulonsa hankkiva mies joutuu sairaalahoitoon äkillisen rintakipukohtauksen vuoksi. Oireiden perusteella epäillään sepelvaltimotukosta sydänkohtauksen syyksi. Useaan kertaan suoritetut EKG-tutkimukset eivät osoita

patologisia muutoksia, eivät myöskään laboratorio- ja kliiniset tutkimukset vahvista diagnoosia ja potilas pääsee muutaman päivän sairaalatakkailun jälkeen kotiin. Jonkin ajan kuluttua ko. henkilö tulee ammattinsa mukaiseen LEL:n alaiseen työsuhteeseen, jonka kestäessä hän saa ankaran rintakipukohtauksen. Syyksi sairaalassa osoittautuu sepelvaltimotukos, joka aiheuttaa pysyvän työkyvyttömyyden. Rajoitussäännöstä voidaan soveltaa kyseiseen työsuhteeseen nähden, jos työntekijällä sen alkaessa on esiintynyt tyypillisiä sepelvaltimosairauden oireita työsuhteen edellyttämää työntekoa haittaavassa määrässä, esimerkiksi rasituksissa ilmenevinä ns. angina pectoris-kohtauksina. Sensijaan ei ensimmäinen sairaalassa olo ja vahvistusta vaille jäänyt epäily sepelvaltimosairaudesta ole yksinomaan riittävä näyttö oikeuttaakseen rajoitussäännön soveltamiseen.

Vastuunvalintaohje

Vakuutuksenottajan ja vakuutettujen taholta eläkelaitokseen kohdistuvan valinnan vaikutuksen eliminoimiseksi on vakuutusehtoihin otettu seuraava määräys työkyvyttömyyseläkkeen osalta: "Oikeutta työkyvyttömyyseläkkeeseen ei vakuutetulla ole sellaisen sairauden vuoksi, joka on selvästi ilmennyt ennen hänen vakuutukseen tuloaan, taikka sellaisen vian tai vamman vuoksi, jonka hän on saanut ennen sanottua ajankohtaa".

Perhe-eläkkeen osalta nojaututaan samaan määräykseen, koska vapaaehtoisten lisätujen ehdoissa perhe-eläkeoikeus on sidottu vakuutetun työkyvyttömyyseläkeoikeuteen kuolinhetkellä.

Pakollisessa vakuutuksessa vastuunvalintaa ei tarvita. Lisätujenkin osalta takaa yllämainittu vakuutusehtojen määräys vakuutuksenantajalle riittävän turvan, jos vakuutettu henkilöryhmä ei ole aivan pieni ja jos vakuutukseen liittäminen on pakollista. Muissa tapauksissa vakuutusehtoihin nojautuva eläkeoikeuden kieltäminen saattaa yksityistapauksissa muodostua vaikeaksi toteuttaa, minkä vuoksi eläkelaitoksen on suoritettava vastuunvalinta hyvin epäedullisten vastuiden poissulkemiseksi. Tällaisina vastuina on pidettävä henkilöitä, jotka vakuutus sopimusta solmittaessa ilmeisesti eivät ole kykeneviä suorittamaan työsopimuksensa mukaista työtään.

Vastuunvalinta suoritetaan vakuutus sopimusta solmittaessa tai sen muutosta hyväksyttäessä. Uusia henkilöitä vakuutukseen liitettäessä sopimuksen mukaisesti ja pakollisesti ei vastuunvalintaa suoriteta, ei myöskään eläke-etuja sopimuksen mukaisesti lisättäessä. Kun työn-

antaja itse haluaa liittyä vakuutukseen, katsotaan vastuunvalintach-jetta häneen sovellettaessa olevan kysymyksessä erillinen vakuutusso-pimus.

Vaadittavat alkutiedot

Vastuunvalinnan suorittamista varten vaaditaan allaluetelluis-sa tapauksissa pakollisesti joko vakuutettavan terveysselitys tai lää-kärinlausunto hänestä; se käytetään aina Jälleenvakuutus-Varman tiedon-antokortistossa siellä olevien mahdollisten merkintöjen saamiseksi. ETK:n kortistosta hankitaan myös aina selvitys siitä, onko vakuutetta-va aikaisemmin hakenut työkyvyttömyyseläkettä.

Terveys selitys vaaditaan seuraavissa tapauksissa:

1. Liittyminen vakuutukseen pakollista.

Vakuutukseen sisältyy vanhuuseläke

Vakuutukseen ilmoitetun ryhmän suuruus 1-4

Vakuutukseen ei sisälly vanhuuseläkettä

Vakuutukseen ilmoitetun ryhmän suuruus 1-9

Kun on kysymyksessä vakuutuksen laajentaminen, luetaan ryhmän suuruutta laskettaessa mukaan myöskin laajennuksen yhteydessä tulevat uudet vakuutettavat.

2. Liittyminen vakuutukseen vapaaehtoisista.

Vakuutusta päätettäessä

Osallistumissuhde vähintään 75 %: kuten kohta 1.

Osallistumissuhde alle 75 %

Vakuutukseen sisältyy vanhuuseläke

Vakuutukseen ilmoitetun ryhmän suuruus 1-9

Vakuutukseen ei sisälly vanhuuseläkettä

Vakuutukseen ilmoitetun ryhmän suuruus 1-19

Osallistumissuhde lasketaan vakuutus sopimuksen tarkoittaman sen henkilöryhmän lukumäärästä, jolla on valintaoikeus liittyä vakuutukseen tai jäädä sen ulkopuolelle.

Terveys selityksen asemesta vaaditaan vakuutettavalta lääkä rinlausunto, jos hänen osaltaan työkyvyttö myyseläkkeen tai leskeneläkkeen vuotuinen määrä on 1 000 000 mk tai enemmän.

Lisätiedot
=====

Alkutiedoista voi ilmetä seikkoja, jotka edellyttävät vakuutettavan aikaisempaa terveydentilaa tai nykytilaa koskevien täydentävien tietojen hankkimista. Tällöin tulee kysymykseen tiedustelu vakuutettavalta itseltään, lääkäriltä, sairaalasta, toisesta vakuutusyhtiöstä jne. tai vakuutettavaa koskevan terveys selityksen tai lääkärinlausunnon pyytäminen ja jopa hänen määräämisensä erikoistutkimuksiin sen mukaan, mitä pakollisia alkutietoja vakuutettavasta on jo saatu.

RATKAISU

Yksityisen vakuutettavan osalta eläkevakuutus joko myönnetään normaalina tai hylätään. Yksilöllisissä vakuutuksissa käytettäviä kovennuksia, maksunkorotuksia ja rajoitusehtoja, ei siis käytetä. Myönnettävien ja hylättävien välisen rajan määrittämiseksi nojaututaan vakuutus lääketieteellisten perusteiden nojalla laadittuihin henkivakuutus vastuiden ratkaisuo hjeisiin, joissa esiintyviä käsitteitä seuraavassa joudutaan käyttämään.

Vakuutus hylätään, silloin kun ratkaisu tapahtuu lääkärinlausunnon tai terveys selityksen perusteella, seuraavissa (henkivakuutusyhtiöiden ratkaisuo hjeissa) tarkoitetuissa tapauksissa:

Ryhmän suuruus 1-4

C-ratkaisun korotusaste 150 tai enemmän.

T-ratkaisun korotusaste kertaa kovennusaika 1200 tai enemmän.

Ryhmän suuruus 5-

C-ratkaisun korotusaste 200 tai enemmän.

T-ratkaisun korotusaste kertaa kovennusaika 1600 tai enemmän.

Mikäli vakuutuksen ratkaisussa on sekä C- että T-korotusta, lisätään kahdeksalla kerrottuun C-korotusasteeseen kovennusajallaan kerrottu T-korotusaste ja sovelletaan ryhmän suuruuden mukaista T-sääntöä.

Jos ryhmän jäljellä olevista vakuutettavista on enemmän kuin 25% sellaisia, jotka yksilöllisten vakuutusten ratkaisuohteiden mukaan ovat erikoisvastuita (eli korotusaste 100), hylätään ryhmävakuutus kokonaisuudessaan.

Kun eläkevakuutus hylätään yksityisen vakuutetun osalta, voidaan sijalle tarjota yksilöllistä eläkevakuutusta, jossa siis mm. voi tulla kysymykseen maksunkorotusten ja rajoitusehtojen käyttö.

TERVEYSSELITYS

ryhmävakuutukseen
liittymistä varten

Työnantaja tai ryhmä:

Sukunimi: Etunimet:

Syntymäaika: | pv | kk | v | Syntymä-
kunta: Työeläkekortin
numero:

Ammatti tai toimi:

Postitoimipaikka: Lähempi osoite:

Kaikkiin kysymyksiin on vastattava	Kyllä tai ei	Jos vastaus kohdan 1 tai 2 kysymykseen on »ei» tai kohdan 3, 4 tai 5 kysymykseen »kyllä», on annettava tarkka selitys asiasta. Sairaudesta on ilmoitettava sen laatu, ajankohta, kestoaika, kenen lääkärin hoidossa ollut, missä sairaalassa hoidettu, mistä saakka oireeton sekä mahdolliset lisätiedot
1 Oletteko nykyisin täysin terve?		
2 Oletteko nykyisin täysin työkykyinen?		
3 Oletteko 10 viime vuoden aikana ollut lääkärin tarkastettavana tai hoidettavana sairauden, vian tai vamman johdosta?		
4 Onko Teitä 10 viime vuoden aikana tarkastettu tai hoidettu sairaalassa, parantolassa tai muussa hoitolaitoksessa?		
5 Oletteko 3 viime vuoden aikana ollut sairauden takia työstänne poissa yhtäjaksoisesti enemmän kuin viikon ajan?		
Miehille: Sotilaspassinne tai kutsuntatodistuksenne merkinnät kelpoisuusluokasta		
..... (muissa kuin AI-luokassa myös LTO:n kohta)		
7 Pituus cm Paino kg		

Vakuutan antamani vastaukset oikeiksi. Samalla ilmoitan sallivani, että lääkärit, sairaalat ja laitokset, joiden hallussa on tietoja taudeistani ja terveydentilastani, saavat antaa vakuutusyhtiölle tai eläkelaitokselle tietoja näistä seikoista.

.....,kuun päivänä 19.....

.....
Omakätinen allekirjoitus

Hakija voi lähettää tämän asiakirjan suoraan vakuutusyhtiön tai eläkelaitoksen ylläkäärille

Henkivakuutusyhtiöiden Yhteisen Ratkaisulautakunnan ja
Eläketurvakeskuksen hyväksymä lomake

Vänd!

HÄLSODEKLARATION

för anslutning
till gruppförsäkring

Arbetsgivare eller grupp:

Släktnamn: Förnamn:

Födelse-
tid: | dag | mån | år | Födelse-
kommun: Arbetspensions-
kortets nummer:

Yrke eller befattning:

Postanstalt: Närmare adress:

Alla frågor bör besvaras	Ja eller nej	Ifall frågorna under punkt 1 eller 2 besvaras med »nej» eller under punkt 3, 4 eller 5 med »ja», bör en uttömmande förklaring givas. Om sjukdomen bör uppgivas dess art, tidpunkt, varaktighet, den läkare som anlåtats, det sjukhus där vård erhållits, från vilken tidpunkt symtomfri samt eventuella tilläggsuppgifter
1 Är Ni för närvarande fullt frisk?		
2 Är Ni för närvarande fullt arbetsför?		
3 Har Ni under de 10 senaste åren undersökts eller behandlats av läkare på grund av sjukdom, lyte eller skada?		
4 Har Ni under de 10 senaste åren vårdats eller undersökts på sjukhus, sanatorium eller annan vårdanstalt?		
5 Har Ni under de 3 senaste åren varit frånvarande från arbetet utan avbrott längre tid än en vecka?		
6 För män: Anteckningarna om duglighetsklass i Ert militärpass eller uppbådsintyg (i fråga om andra klasser än A1 även punkt i LBR)		
7 Längd cm Vikt kg		

Jag försäkrar att de svar jag lämnat är riktiga. Samtidigt ger jag mitt bifall till att de läkare, sjukhus och inrättningar, som har vetskap om mina sjukdomar och mitt hälsotillstånd, får lämna uppgifter om dessa omständigheter till försäkringsbolaget eller pensionsanstalten.

....., den 19.....

.....
Egenhändig underskrift

Sökanden kan sända denna handling direkt till försäkringsbolagets eller pensionsanstaltens överläkare